
Norsk-ukrainsk lege: – Hver time teller

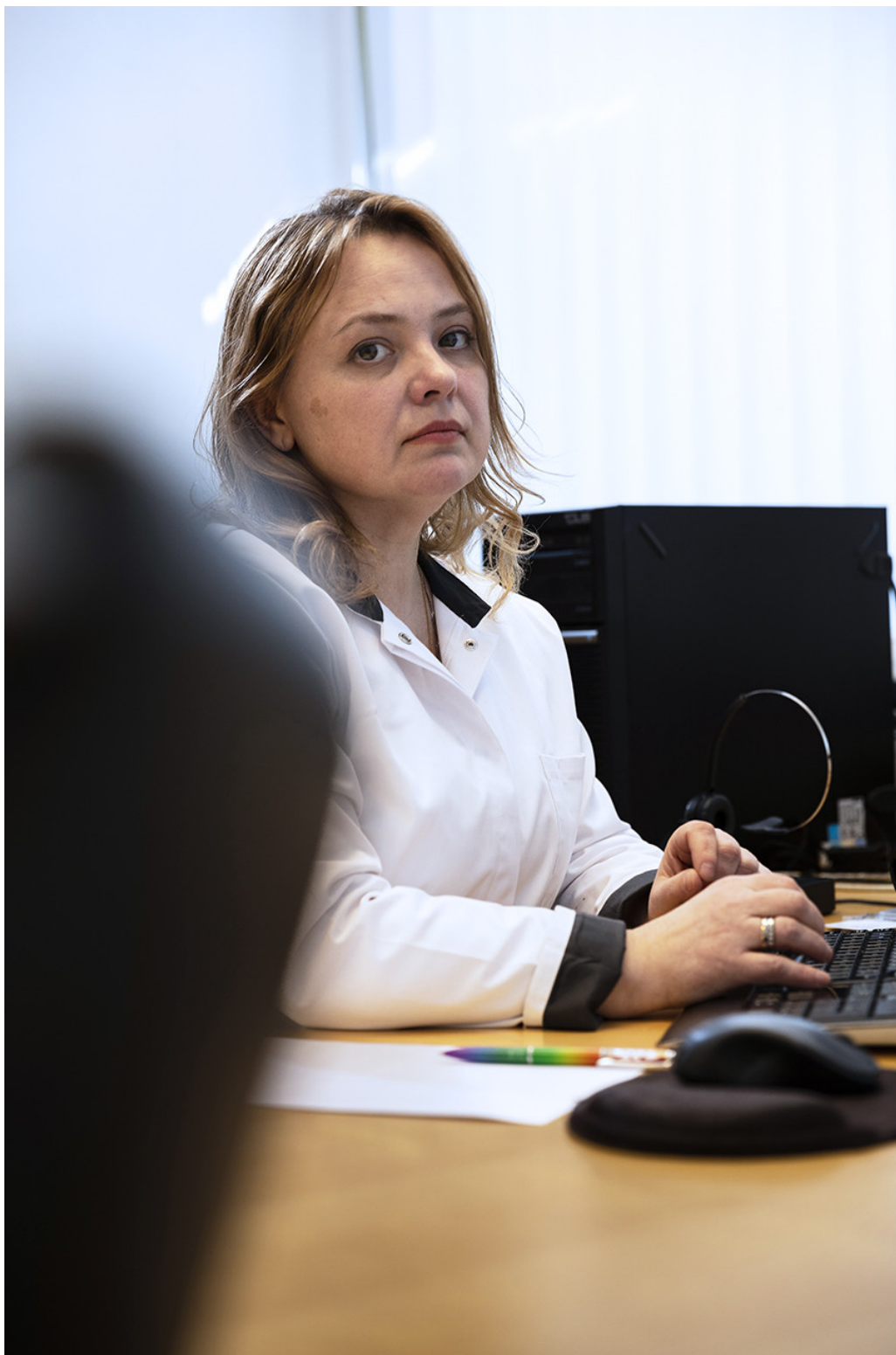
REPORTASJE

CAROLINE ULVIN JOHANSSON

caroline.ulvin.johansson@tidsskriftet.no

Tidsskriftet

Krigen i Ukraina har ført til massive flyktningstrømmer. Befolkningen har sårt behov for helsehjelp, og tallet på skadde og drepte stiger stadig. Dette har fått fastlege og norsk-ukrainer Sofia Øien til å mobilisere.

Fastlege Sofia Øien er en av dem som har jobbet intenst med å bidra til arbeidet med å sende medisinsk utstyr til Ukraina. Foto: Christian Tunge

– Det er helt umulig å ikke være berørt av det som har skjedd. Når jeg som lege ser lidelsen, de drepte, de sårede, barna – da er det helt umulig å slå av tv-en, leve normalt og ikke gjøre noe. Man må hjelpe. Vi kan ikke vente. Vi må gjøre noe selv.

Fra kontoret sitt på Legehuset i Hokksund forteller Sofia Øien energisk om det frivillige bistandsarbeidet hun har vært en del av de siste dagene.

– Jeg har venner som er leger. Mine legevenner kjenner andre leger. Så vi dannet en chatgruppe på Facebook. Her gikk vi sammen om å samle medisinsk utstyr, fordi det er dette vi kan, forteller hun.

Øien er selv fra Ukraina, men har jobbet som lege i Norge de siste 20 årene. Da nyhetsmeldingene om Russlands invasjon av Ukraina begynte å tikke inn den 24. februar, tok det ikke lang tid før hun og flere andre frivillige gikk sammen i håp om å kunne hjelpe.

– Første reaksjon var sjokk, men så tenkte jeg umiddelbart: Nå må vi gjøre noe.

Åtte kjøretøy

Øien forteller at de begynte med å innhente informasjon fra nettet og mediene, i tillegg til å bruke egne nettverk. Personene i gruppechatten hadde kjennskap til ulike leverandører og helseinstanser.

– Vi kjenner også det helseadministrative systemet i Ukraina. Flere av oss har studert der, og mange av oss har også jobbet der. I løpet av to dager klarte vi å sende åtte kjøretøy med medisinsk utstyr til den ukrainske grensen. Derfra fikk vi det videre til de største militærsykehusene, som igjen viderefordeler, sier Øien.

«I løpet av to dager klarte vi å sende åtte kjøretøy med medisinsk utstyr til den ukrainske grensen»

Selv om hun er glad for det frivillige engasjementet, understreker hun hvor stort det totale skadeomfanget og behovet for hjelp faktisk er.

– I det store bildet er dette småtteri. Vi er helt avhengige av at nødhjelpsorganisasjonene får humanitære korridorer så de kan kjøre sine biler med hjelp til de hardest rammede områdene. For dit kommer ikke vi, forteller hun.

Krevende å få inn nok personell og utstyr

Leger Uten Grenser er en av flere humanitære nødhjelpsorganisasjoner som er til stede i Ukraina og i områdene rundt.

– Det er vanskelig å få oversikt sånn som situasjonen er nå. Så langt har vi donert medisinsk utstyr til Mariupol, og vi håper å få donert mer i dagene som kommer, forteller generalsekretær Lindis Hurum til Tidsskriftet.

– Vi jobber også med å få inn personell som har erfaring fra denne type situasjoner, og har noen små team på plass flere steder for å vurdere situasjonen og finne ut hvor vi best kan hjelpe, legger hun til.

Sofia Øien har blitt kontaktet av flere som ønsker å bidra med å sende hjelp til Ukraina.
Foto: Christian Tunge

Hurum fremholder at det å få inn riktig personell, nok personell og ikke minst utstyr er veldig krevende.

Generalsekretæren understreker at det også er vanskelig å vite hva de faktiske akuttmedisinske behovene er. Det er en stor jobb å kartlegge hvor mange sykehus som greier å holde åpne, hvor det finnes helsepersonell og hvor det er utstyr.

– I en slik situasjon er det åpenbart vanskelig for pasienter å komme seg trygt til sykehus og helsestasjoner, men vi vet ikke i hvilken grad og hvor dette er mest prekært, sier hun.

«Det er viktig å sikre akuttlivreddende tilbud, men også at pasienter med kroniske sykdommer får tilgang på medisinene de er avhengige av»

Hurum forteller videre at det er viktig å sikre akuttlivreddende tilbud, men også at pasienter med kroniske sykdommer får tilgang på medisinene de er avhengige av.

– Vi har kontakt med de ukrainske helsemyndighetene, som vi har samarbeidet med i mange år. Det kommer god informasjon fra dem. Det de først og fremst ber om, er donasjoner av medisinsk utstyr, både relatert til krigsskader, men også annen type akuttkirurgi.

– I tillegg til å donere medisinsk utstyr har Leger Uten Grenser gitt opplæring i traumebehandling til kirurger i Ukraina via telemedisin, opplyser generalsekretæren.

Helsevesenet jobber på spreng

Øien forteller at hun har snakket med ukrainske kolleger som jobber døgnet rundt på sykehusene. Flere sykehus opplever også forsynings- og transportvansker som følge av krigen. Ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO) er det blant annet utfordringer tilknyttet oksygenforsyninger.

– Akkurat nå trenger Ukraina desperat feltsykehus. Det er et kjempestort antall skadde med kompliserte skader som brannskader og amputasjoner. Man trenger transfusjonsutstyr, kirurgisk utstyr, medikamenter og bandasjer. Og ikke minst personale, sier Øien.

Håpet er at helsepersonell fra andre land kan komme inn og hjelpe.

– Ukrainas helsevesen må bare stå på. De har ikke noe annet valg. Det er veldig utmattende. Krigen er brutal, og de sivile tapene bare øker og øker, forteller den norsk-ukrainske fastlegen.

Hurum i Leger Uten Grenser forteller også at en så aktiv konflikt, med så voldsomme angrepsmetoder, åpenbart vil gå utover folks evne til å kunne motta helsehjelp.

– Vi har jobbet mest øst i landet, altså i nærheten av og i områdene som har vært preget av konflikt i åtte år. Det er klart at helsevesenet i en slik sone er mye svakere og er påvirket av det, sier hun, og legger til at Ukraina samtidig er et stort land der flere steder har et relativt opprustet helsevesen.

– Men det vil være avgjørende hvor lenge dette varer, sier hun.

Mange har donert

Sist gang Øien besøkte hjemlandet var i sommer. Foreldrene hennes, som bor vest i Ukraina, vil ikke evakuere.

Krigen i Ukraina

- Russland invaderte Ukraina 24. februar 2022
- Ukrainas hovedstad Kyiv og flere andre byer er under angrep fra russiske styrker
- Russland har over tid kritisert Ukraina for å utvikle for tette bånd til Nato og Vesten
- Mange av verdens land har fordømt Russlands handlinger

– Jeg har venner og familie som bor i Ukraina. Min bestevenninne er i Kyiv. Jeg spør hele tiden om hun er i live og om det går bra, forteller hun.

På legekontoret i Hokksund kommer det plutselig en frivillig bidragsyter med en pose medisiner. Slike øyeblikk lyser opp i en alvorspreget tid, og Øien forteller om den store giverviljen hun har opplevd den siste tiden – og effekten av jungeltelegrafene.

– Vi var venners venner som startet en gruppe. Men etter hvert som tiden har gått, er det flere og flere som har tatt kontakt og vil hjelpe, slik som nå, smiler hun.

«Flere og flere har tatt kontakt og vil hjelpe»

Flere private aktører og firmaer har donert medisinsk utstyr. Øien forteller at ett av firmaene sendte en ansatt på lageret midt i vinterferien. Et annet eksempel er to ortopeder fra Telemark som tok kontakt, samlet ortopedisk utstyr og ordnet med både logistikk, administrering og transport.

Den norsk-ukrainske fastlegen presiserer videre at krigen vil koste enormt, særlig med tanke på behandling av krigsskader og rehabilitering.

– Det er mange drepte og mange skadde. Unge menn uten armer og bein. Å behandle disse vil være meget kostbart.

Øien trekker også frem hvordan psykiske plager vil kunne ramme mange av menneskene som nå er på flukt. Ifølge FN har over 1,5 millioner mennesker så langt flyktet fra Ukraina siden krigen brøt ut.

– Å leve med bombetrusler og se at barndomshjemmet ditt blir sprengt i lufta – det er klart at slike opplevelser kommer til å føre til massive psykiske traumer.

Vil trenge bistand

I slutten av februar kom nyheten om at Karolinska universitetssjukhuset i Sverige er forberedt på å ta imot pasienter fra Ukraina. Øien håper at norske sykehus også vil komme på banen og bistå Ukraina, særlig knyttet til komplekse krigsskader.

– Da tenker jeg spesielt på protesebehandling og rehabilitering, sier hun.

Videre har Øien et inderlig håp om at krigen ikke blir langvarig.

– Jeg håper Ukraina får hjelp til å reise seg igjen. Alle vil jo tilbake til hjemmene sine.

Publisert: 7. mars 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0195
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 29. mars 2026.